

არა და არა... ცხოვრების ტალღებს რიას ვერხვავს ის, ღლითადაც ვხვდებით...

და როგორ იგი სხვადასხვა ტალღებს და ქვეშ მოაგვარებს დიდ მისდევს...

ესაღვა-ვი ვსწავართ, მაგრამ რაღა დროს? ვერ მოკატყუებთ შინაშინადად...

29 ივლისი 1891 წ. დ. აბასთუმანი.

ახალი ამბავი

* * * ხმა მოვიდა, მომავალს ოქტომბერში ტფილისში ჩამოვა ემიონ ბუხარისა...

* * * ტფილისის საბარგუმო სადგურში დაიწყო მიკროსკოპიული გამოკვლევა...

* * * ტფილისის, ბათუმისა და ბაქოში რკინის გზის სიდგურებზე წიგნების და ჟურნალ გაზეთების გაყიდვის უფლება...

* * * გუშინ დღით ტფილისზე გაიარა ებრაელთა ხუთმა ოჯახობა...

* * * კავკასიის გზის ნიაღვრისაგან გაფუჭებულ ადგილების შეკეთება...

თება გზათა სამინისტროს, როგორც შვიტყეთ, ოთხმოცი ათასი თუმანი და უჯდება...

* * * სანამ ტფილისში ქალაქის თეთრ-მართველობის შემოიღებდნენ ჩვენს ქალაქს...

* * * კავკასიის გზის გაფუჭებულა, რომ ერთი თვეში მაინც მოუნდება იმის შეკეთება...

* * * ფოსტის მიღება ხომ მერღვე გახდება. ამ გზით მოდის ჩვენში რუსეთისა და უცხოეთის ფოსტა...

* * * ჩარჩები რკინის გზის სადგურსაკ მიაწყდნენ ტფილისში. თუჩემ თხოვნით კაცს პირი შეუკრავს...

ქალაქის სავაჭრო პოლიციის აგენტები იმს სცილობენ ესლა, რომ ამ ჩარჩების გვარი შეიტყონ...

* * * როგორც სწინ, მთებში მერტად ძლიერი წვიმები უნდა ყოფილიყო...

* * * კავკასიის გზის გაფუჭებულა, რომ ერთი თვეში მაინც მოუნდება იმის შეკეთება...

* * * ფოსტის მიღება ხომ მერღვე გახდება. ამ გზით მოდის ჩვენში რუსეთისა და უცხოეთის ფოსტა...

* * * ჩარჩები რკინის გზის სადგურსაკ მიაწყდნენ ტფილისში. თუჩემ თხოვნით კაცს პირი შეუკრავს...

რული და ბოძებისა და მავთულეების ატანა სრულიად არ ხერხდება...

* * * როგორც სწინ, მთებში მერტად ძლიერი წვიმები უნდა ყოფილიყო...

* * * კავკასიის გზის გაფუჭებულა, რომ ერთი თვეში მაინც მოუნდება იმის შეკეთება...

* * * ფოსტის მიღება ხომ მერღვე გახდება. ამ გზით მოდის ჩვენში რუსეთისა და უცხოეთის ფოსტა...

* * * ჩარჩები რკინის გზის სადგურსაკ მიაწყდნენ ტფილისში. თუჩემ თხოვნით კაცს პირი შეუკრავს...

ერთ ავადმყოფ ქალისათვის ყურა-ყურას ბიძა (?) დაუღვინებიათ, ნამეტარი მოსვლია...

* * * როგორც სწინ, მთებში მერტად ძლიერი წვიმები უნდა ყოფილიყო...

* * * კავკასიის გზის გაფუჭებულა, რომ ერთი თვეში მაინც მოუნდება იმის შეკეთება...

* * * ფოსტის მიღება ხომ მერღვე გახდება. ამ გზით მოდის ჩვენში რუსეთისა და უცხოეთის ფოსტა...

* * * ჩარჩები რკინის გზის სადგურსაკ მიაწყდნენ ტფილისში. თუჩემ თხოვნით კაცს პირი შეუკრავს...

ველეტონი

საქართველოს და მისი ისტორიული წარსული

საქართველოს უკანასკნელ უბედურებას (აღ-მა-ჰამა-დ-ბ-ნ)

(შედეგი. ან. იურიკა № 135)

უბედურებათა შორის, რომელიც საქართველოს გაძალდა თავის ათასწლიან ისტორიულს ცხოვრებაში...

1) იხ. Caucas. review, 269—284 გვ.

2) 11 ივნისი 1781 წ. ვორონოჟის ცაქსის ზღვით მივიდა ასტრახანში...

შაჰისათვის. შემდეგში, როცა ის ძვირფასი ნივთი შეიქნა მის საკუთრებად...

როგორც ქართველთა თქმულებანი აგვიჩვენებს, მისი შეხედულება გამომთქმელი იყო ბოროტისა და ჩაბოროტების ხასიათისა...

ყველა მოწინააღმდეგენი რომ დაემარცხა, ალა-შაჰი-ხანი ტახტზედამკვიდრებას...

დროის პირობა დასლო, შაჰად არ ვიწოდები იმ დრომდე, სანამ ჩემი ბატონობა აღიარებულ არ იქნება...

შაჰისათვის. შემდეგში, როცა ის ძვირფასი ნივთი შეიქნა მის საკუთრებად...

ყველა მოწინააღმდეგენი რომ დაემარცხა, ალა-შაჰი-ხანი ტახტზედამკვიდრებას...

მაგრა, შაჰის მოქილებები არ ინახულა და შუშის ციხეში მოგზავდა...

მთლიან, თვით ღრუბლებამდე აღიწყო და შუშის ციხე, აშენებული შორის ფრიალო მთა-კლდედა...

მაგრა, შაჰის მოქილებები არ ინახულა და შუშის ციხეში მოგზავდა...

ამ მოწერილობის თანახმად, ჩვენის რეისის გზის მართვლობას უკვე უტანობებია სადღურების უფროსებისათვის და ისიც გამოუცხადებია, რომ ვინც ამას არ ასრულებს აღნიშნულს ვადავს, სასახურადგან დათხოვნილი იქნება.

იმევე გავითის სიტყვით, ჩვენის რეისის გზის მოსამსახურეთ, ადროებით მშობრთველობის ნებადართვით, ფულად საჩუქარი მიეცემათ—ერთის თვისი ჯამაგარი. საჩუქარი მხოლოდ იმთ არ მიეცემათ, რომელთაც სამსახურში უწყვეტად მუშაობა შეეცადათ და ჯარიმა აქეთ გადახდილი იმ დროს განმავლობაში, რაც ეს გზა მთავრობის ხელში გადავიდა.

ამ რამდენსამე დღის წინად ჩვენს ვაჭრებში ნათქვამი იყო, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ ციროკულიაიოთ მოსახლე გუბერნატორებს ზოგიერთი ცნობანი იმის შესახებ, თუ იმ დაბა-ქალაქებში, სადაც საქალაქო თვით-მართველობა შემოღებული, რამდენი ამაღრჩვეული ირიცხება და ვინ რა წოდებისა და ღირსებისაა. ეს ცნობები სამინისტროს უნდა იმისათვის, რომ ინტელმდევრულს ახალის საქალაქო დებულების შედგენის დროს. გამგებამ მხოლოდ აღნიშნულითა არცხე შეკრიბა და დაზარაჩნ საკითხი პასუხი არ მიუცია, იმიტომ რომ ცნობები არა გვაქვს.

ტფილისის გუბერნატორის მოადგილეს ბნს ალიმოვის ხუთშაბათის დღით მიუწვევია ქალაქის თავის თანამდებობის დროებით აღმასრულებელ ბნ-ი ივანეს და ის ხმისმობი, რომელნიც ამ ვადა ტფილისში იმყოფებიან, იმის გადასწყვეტად, თუ როგორ შეიძლება შეკრიბონ საქალაქო ცნობები ამომრჩეულითა წოდებისა. ბნ-მა ალიმოვი გამოაცხადებ, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტრო ყველაზედ უფრო საჭიროდ ამ ცნობებს სცნობს ახალის საქალაქო დებულებისათვის.

განჯა და ერევანი, საქართველოს მეფეთა სამედიცინო, შპის ბიარის ამოუღებელი და ძლიერ-მოხილს მხედრობას გზად ყველა ემორჩილებოდა, ურანი-კი ცეცხლის და მახვილის ქოლერდენ. ამის არ მიხედვლბა ირაკლიმ უარ-ჰყო შპის ყოველი მოათხოვნილება და დახედვარის დახედვობდა.

10 სექტემბერს 1795 წ. ალა-მამად ხანმა დიბანაკა ტფილისიდან შედს ვესხედ. შპის მოწინავე ჯარი დამარცხებულ იქნა ქართველთაგან კრწანისის მიმდობზე. ტფილისიდან გაზაფხილმა შეკრიკებმა ყოველ კუთხი აცნობის გამაჩვენება. ერი იხარებდა, მაგრამ სიხარული წინასწარი იყო, რადგან მოწინავე ჯარის დამარცხებამ ვერ შეაფერხა მტრის შეტევა დღესვე იერიშით მოსლვა ქალაქზედ.

კარად გამაგრებულს კედლებზედ 35 ზარბაზნი ტფილისს შეეძლო დიდად გამოკლავდა სპარსელებსა და რამდენისამე ხნით მიიწ შეეყენებინა თვისი დაუკმა, მაგრამ მოწინავე აღრეულებანი უშლიდა ამისთანა შემთხვევაში საჭირო ერთსულობას: ბატონიშვილები, ურანი მამისა, არ უსმენდენ მეფის მოწოდებასა და არ მოეშურებოდნენ სატახტო ქალაქის დასაცვლად თავის საუფლისწულოებიდან. თვით ქალაქში ხალხი დაავ-

ბულები ზოგიერთ ცულობებისათვის. რადგან გამგებანი სრულიად არა აქვს ამ გვარის ცნობების შეკრების ძალა, ბნ-მა ალიმოვი ერთი საშუალება უჩინა: მოიწვიეთ სხვა-დასხვა დაწესებულება და სთხოვეთ ამ ცნობების შეკრება ათის დღის განმავლობაში.

ქალაქის გამგებმას, როგორც ვახუშტი, იბრაჰიმ, აბო-ზაფ, ამბოზს, ხუთშაბათსვე გამოუცხადებია ქალაქის სავაჭრო პოლიციაში მოსამსახურეთათვის, რომ დაეგობონ დოკუმენტებითა და თქვენის ნაცნობობის შემწეობით შეკრიბეთ ყოველივე ცნობები ამომრჩეველთა წოდებისა და მერე ვაჭრებისა, ხელოსანებისა და ქალაქში მცხოვრებთა და აღნიშნულითა წარმომადგენლების თანადღწერებით შევამოწმებთ იმ სივსსაო.

არჩილური, შვიდ-თავი
(სამადროო ამბოცნები)

ნარდში დღესუმი შეხვდა და ჯავახსასჯელში—ფონება; ბქამდის არსა არჩვედა, აწ უნდა სინჯოს ქონება; —ლიტრა-ქანათი და არწინი ხვდა ქალაქ-სოფლად რომება... იუჟის ადლს მადლი კოლმის არცა აქვს, არც ექონება.

თ. მამია გურიელის ბარდასა-ღმის ბაშო
(ფერილი ქუთაისიდან)

ჩვენის საყვარელის პოეტის მამია გურიელის გვიმა, ავტო სამი დღეა, რაც მიწას მიაბარეს, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, განსვენებულის ძმებს აქამდე მოსდით ჩვენის ქვეყნის სხვა-დასხვა კუთხიდან სამამიონს დებეშები. გურიის თავად-ანაურთა წინამძღოლისაგან შემდგვი დევემა მიიღეს:

რათბო დელდოლის გაუფრთხილებლობამ. მტრის შემოსევის ამბავზედ ხალხმა მოიყარა თავი სასახლის წინ და ევედრებოდა მეფეს: ქალაქს ნუ დაიჭებენ მტრისაკლებად, ჩვენ ყველანი თავს ვაფხობავთ, სისხლს არაბრედავოვავთ. მეფემაც პირობა მისცა, —მეც ჩემს ერთად დავდარი სისხლსაო. დაყენეს ყარაულები ყველა ვასავალი კარის ბოძზე, რომ ქალაქიდან არავი გასულიყო გარედ. მაგრამ მახლობელთა რჩევით დელდოვალმა აიღო ნება—რთვა ათის საპატოო ოჯახბეულით გასულიყო ქალაქიდან. ვაიგო თუ არა ხალხმა, იფიქრა: მეფეს იმედი არა აქვს ქალაქის დაცვისა რე თვისი სახლობელი ვახიზნაო, —და ათასობით გარბოდა ყველა მხარეს, ოღონდ-კი მოშორებოდა საომარს ადგილს. ირაკლი რომ ქალაქში გამაგრდა, რამდენიმე ათასი თავად-ანაურიც აღარა ჰყავდა.

ამევე დროს შპი ჰფიქრობდა: ტფილისი იფად არ დამწებებოდა, და რომ ძალა დაეტანებინა ჯარისათვის და უუკველად გამაგრებდა, მეტის-მეტად თავისებური ხერხი მოიგონა. ალა-მამად-ხანს ყუველთვის თან დაჰყავდა ექვსი ათასი ცხენისანი თურქენი. ამთ თვლის დასანახავად ეჯავრებოდათ სპარსელები და ამ უკანასკნელთ კიდევ ისინი. შერეობებულნი სარწმუნოებით, მაგრამ

გურიის თავად-ანაურთაგან ამითან ერთად მეც დადგე შეყუხანია ვართ ჩვენი მთავრისა და ზოკეტის მამასაც მოულოდნელად დაჯარავს ეამო. უსუნესისა ინფოს თქვენა შეგემა ამ დაღს შეყუხანისა, რამდენად თანაბრად მისწავლით ვართ ჩვენს. დადგე შეყუხართ, მათ დამხრჩეს დღე ამ გუგინებოთ და მით დაჯარავდით და უკანასკნელად კვად ვერ გადგუხსდით ჩვენს ძიარვისს ზოკეტს. გურიის თავად-ანაურთა წინამძღოლი თავილ გუგუნავა

ქართველთა წიგნის გამოძეც ამ ხანავაგობისაგან:

სულათ და გუთლ გწყუხართ და კვლოვით ძიარვისსა ზოკეტს მამა გურიელის დაჯარავს.

რეისი გზახე მოსამსახურე ქართველებისაგან:

დადგე შეყუხანს და დაჯარავს ზოკეტისა მამას დაჯარავს. მოსწიფესი ვართ თქვენსა დამს შეყუხანსა. გურიისა არ სცოდნობთ, თუ განსვენებულს აქ მამახვადნენ. ისინი იქ დასახელებულ ემხადებოდნენ თურმე. როცა ვაიგეს, მამია ქუთაისის და საფლავსო, რამდენიმე ახალგაზდა და მათ შორის განსვენებულის დაც წამოვიდა, რომ თავიანთი თვლით ერთბა სფლავი მამიისი და ზედ ცნობათ ეფიქრებია. გუშინ პანაშვილი გადახდევინეს, რომელზედაც დაესწრნენ სახლობ სკოლების მასწავლებლები და განსვენებულის ქირისუფლები და სხვ. ჯერ კიდევ ახალსაფლავზედ გურიიდან მოტანილი გვრგვინი დადგეს, რომელზედაც შემდგვი წარწერა ამოვიკითხეთ: ადღის დასკების მთელის საქართველოსათვის საზოგადოდ და კერძოდ გურიისათვის, სასიტყულო მამულიშვილს და საუყუარო მეომარს მამიას. —აკეთობისაგან.

პანაშვილს შემდეგ ბნ-მა დათოკა ვერმიცანაშვილმა მთხებვისის შესავალი, გრანობით სუსტ სიტყვა წარმოსთქვა, რომელმაც არა ერთსა და ორს აფრქვევინა მდღობარება. აი თვითონ ეს სიტყვა:

განყოფილნი ძალით, ეს ორი ხალხი მუდამ წმინდის გულთი და დაუფრავად მტრობდა ერთთურთსა. ამ გარემოებით ისარგველა შპამ: თურქენები სპარსელებს ზურგი დაუუყენა და უბრძანა—უკან გამობრუნებულნი სპარსელი ერთი არ გაუშვათ ცოცხალით. თურქენნი ამ სასიხარული ბრძანების წმინდად ასარგებდნენ. სპარსელებიც, მგულბეზელნი ზურგს უკან სიყვლილისა, რასაკვირველია, გაბრუნების აღარ ჰფიქრობდნენ ცოცხალის თავით.

ქართველთა მოწინავე ჯარი ბატონიშვილის იოანეს წინამძღობობით რამდენსამე საათს თვისი ბინახედ იდგა და ცხარედ იბრძობდა. მხრავალი დაიხოცა მათგანი და ის იყო გამობრუნების ანარაზდენ, რომ ბატონიშვილი გეტანგი (აღმასანი), ირაკლის ბრძანებისამებრ, მოეშველა ფშავ-ხევისურთა რეულის ჯარით. მაშინ მოწინავე ჯარმა ხელ-ახლა შემა გაუბედა მტრისა, მამბელი წინ მიუძღვა და მიესია. ეს მამბელი იყო შენანიშნავი მოღუქე-მეფანდურე ხელ-შო ფანდურით და სიღრებით მამბელი მოუძღვრდა წინ მთიულე-ქართველებს ლომივით და ალაგუნდა მშენებელთა გულს სამშობლოსა და მეფის სიყვარულით. მამბელი თავის მთიულეობით შეიჭრა სპარსთა ბიარდებამდე

მდიდრი ხანია, რაც ჩვენის ბელის ჩარხი უკველი ტრიალებს; დიდი ხანია, რაც ცარისგვით მოგვლულბეზებს და მხოლოდ უტებურებს აწვილებს ჩვენს უიზინოდაც უბედურს თავზედ. დღე-დღეზედ ევთხოველი, დღე-დღეზედ ვამახებთ იმ თითო-ოროლა მამულიშვილს, რომლებიც ჩვენის ერისა და ქვეყნისათვის სიკეთისა და თავ-მოწონებას შეადგენენ. დღესაც ასეთმა სამწუხარომ, ასეთმა სულის და გულის ამშფოთებულმა ამბავმა შეგვყარა სატიროლად და საგლოვად. დიდა, სატიროლად და საგლოვად! უნდა ვიტყვით, უნდა ვივლოთ ჩვენის სულისა და გულის, ჩვენის გრძობა-გონების დაღობლება ისეთის კაცისაგან, როგორც იყო აწ ჩვენგან მიცვლებული მამია, რომლის მდებარე სამარცისათვის მწუხარებითა და გულდაწყევლით დავყურებთ. ჰკაია, სიყვადლო, რამამ სასწინდარს სისწესეს შინა. დიდა, სიყვადლო ყოველგან და ყველასათვის საშინელია ვასაგონად, მაგრამ სიყვადლო არის და სიყვადლოც... სიყვადლო ისეთი კაცისა, რომლის დაკარგვა არა მარტო თავის ოჯახსა და ნათესავებს აობლებს და აკლდება, არა მარტო თავის ოჯახსა და ნათესავებს აბრებს და აყენებს, არამედ მთელს თავის ერსა და ქვეყნისა აცრემლიანებს და ადარდებს—სხვა ნაირი სიყვადლო—მეტის მეტად გულდაწყევრად და დამაღრმებელი. აწ განსვენებული მამიაც სწორედ ასეთი კაცი იყო და ამის გამოც არის, რომ იმისა სიყვადლო ძირიან-თხებიანა შეგვგვრა და შეგვაშურათა. მთელი საქართველო იცნობდა მამიას, რადგანაც ის მხოლოდ საქართველოსთვის სულდგმულობდა, იმას უმეტროლად და შეხარობდა, იმისი კარგი ახარებდა, ავი აწუხებდა, ის იყო იმისი წმინდა წმიდათა, სული იმისათვის აუკუნესდა, გული იმისათვის —უკუნესდა. ერთის სიტყვით, მთელის თავისი არსებობით, მთელის თავისი სულიერისა და გონებრივის ძალი-

ნით მოგვარდის გუთვნობა. აი-ტიმოც არის, რომ იმისი სიყვადლო ჩვენს ერსა და ქვეყანას ერთი უმთავრესი ძარვე ჩააწიდა, ჩვენს მამულის შვილების უიზინოდაც პატარა წრეს საუკეთესო წევრი გამოაკლდა, ჩვენს გონებრივს საღაროს საუკეთესო თვალი დაკარგა.

ახედვად და რა ჩვენს აწინდელს დაქვეითებას, ვათხსობებას და ვაჭალა-ჩუნებას, სწუხდა ნამდვილის მწუხარებითა. ვამიზილებდა ყოველსავე ამის გამო, მოგვარდის მამა-პაპათა ქველობას და ვასწავლიდა ადამიანობასა და კაცურ-კაცობას, დიდა, ის იყო არა მარტო მამული შვილისა მქალაქებელი, არამედ ადამიანობისა, კაცურ-კაცობისა. იმისი ნაღვლით საეკლეკი იყო აწ ჩვენგან მიცვლებული მამია, რომლის მდებარე სამარცისათვის მწუხარებითა და გულდაწყევლით დავყურებთ. ჰკაია, სიყვადლო, რამამ სასწინდარს სისწესეს შინა. დიდა, სიყვადლო ყოველგან და ყველასათვის საშინელია ვასაგონად, მაგრამ სიყვადლო არის და სიყვადლოც... სიყვადლო ისეთი კაცისა, რომლის დაკარგვა არა მარტო თავის ოჯახსა და ნათესავებს აობლებს და აკლდება, არა მარტო თავის ოჯახსა და ნათესავებს აბრებს და აყენებს, არამედ მთელს თავის ერსა და ქვეყნისა აცრემლიანებს და ადარდებს—სხვა ნაირი სიყვადლო—მეტის მეტად გულდაწყევრად და დამაღრმებელი. აწ განსვენებული მამიაც სწორედ ასეთი კაცი იყო და ამის გამოც არის, რომ იმისა სიყვადლო ძირიან-თხებიანა შეგვგვრა და შეგვაშურათა. მთელი საქართველო იცნობდა მამიას, რადგანაც ის მხოლოდ საქართველოსთვის სულდგმულობდა, იმას უმეტროლად და შეხარობდა, იმისი კარგი ახარებდა, ავი აწუხებდა, ის იყო იმისი წმინდა წმიდათა, სული იმისათვის აუკუნესდა, გული იმისათვის —უკუნესდა. ერთის სიტყვით, მთელის თავისი არსებობით, მთელის თავისი სულიერისა და გონებრივის ძალი-

ალებს სამეფოსა და ნუ დაობლებ მწარებლ...

მეფე ყურის არავის ათხოვებდა, ყურის სადებლობა და ლაპარაკისათვის არა სცადოდა. ამ დროს-კი წაქეზებული სპარსელი ზურგიდან პლამდენ შემოვლს და ყველა გუნბის დაქვრით უკან დაბრუნების გზა უნდა შეეცრათ. მაშინ სასოწარკვეთობებით სასეყ ირაკლი ხელში ხმლით ვადარია სისხლ-მწკფავს ომში და უუკველად შეიქნებოდა მცერული გამაგრებულნი მტრისა, თუ შვილის-შვილს არ დაეხსნა თავის სახელოვანი პაპს. სამასის ტენოსანის ქართველი ბატონიშვილი იოანე შენოსისა სპარსთა რაზმში და ხელიდან გამოსცა მტერს სისხლში შესვლილი მეფე.

ირაკლის გაბრუნებით დამი არ შეწყდა. ბატონიშვილი ომით აღიღებდა ეომებოდა სპარსელებს და აყენებდა განჯის კარის მხრივ გიწრო ქუჩებში, მაგრამ როდესაც დარწმუნდა, რომ მეფის მიერ დატოვებული ქალაქი მტრით აიხლო, მაშინ უკანასკნელი ქართველთა რაზმიც გაეშურა ჩრდილოეთისაკენ და შეუდგა მეფე ირაკლის კვალს მთიულეთისაკენ.

ს. სტილილო (შემდგვი იქნება)

ქცილენ ჰოეტის სული და გული შე-
წუხებულია და გვირგვინის, ვა-
რემოების დაგვირგვინებითა და-
მიანს არ შეეფერება. ვარემოება
იკვალის, მაგრამ ადამიანი მიანც
ადამიანად უნდა დარჩეს, ადამიანმა
ადამიანობაში უნდა დლოის სული,
თორემ რას ემსახურება, რომ ღვთის
ხატებითა და მსგავსებით დაჯილდო-
ვებული, გონიერისა და თავისუფლის
სულის პატრონი ადამიანი, ვარემო-
ებათა ცვალების გამო ფეხის ხმას
აპყვეს და ადამიანობა დაკარგავსო.

„აი, ასეთი ნათელის აზრისა და
გრძნობის მქადაგებელი დღეს გულ-
ხელ-დაკრეფილი და სამუდამოდ და-
ღუბებული ციეს სამარეს მიპარებია
და შავს მიწის შვერთებია.
ვაგლახ ჩვენ, რომ მოვყავლით
იმის სამავალითო მოძღვრებას, თო-
რემ იმას არც სამარისა ეწოდება,
არც სიცილიისა, რადგანაც სწამდა,
რომ ადამიანობისათვის არ უღალატ-
ნია. მისი სურვილი, მისი სურვილი ამ
ბოლოს დროს ითქო ეს იყო:
„მისწამს მოკვნიკი, ვაგლახნე ქანკუესს,
შეითის, საუკუდურესს, მაკუდურესს,
სიდავსა, თამაშს, ცრუმუსს და ღა-
ღეს...
სრულად მივერც განსიკუბას“.

ეს განსვენებულის ლექსია, რო-
მელსაც „ნატურა“ ეწოდება და, აი,
აუსრულდა კიდევ ეს ნატურა, ვანი-
სეკნა საუკუნოდ. საუკუნოდ იქ-
ნება ხსენება მისი, რადგანაც „გზა
ცხოვრებისა ადამიანურად განვლო
და ნავალიც აღბეჭდა“. ვიდრე სა-
ქართველოს სახსენებელი არ გაქრე-
ბა დღემდე მისი ზურგზედ ვიდრე ქვე-
ყანაზე ერთი ქართველი მიანც იბო-
ყანებს, მანამდე სახელიც მამიასი სა-
სახელიდა და სასიკეთოდ სახსე-
ნებელი იქნება“.

„არც შეგვივება კერძოდ ჩვენ, გუ-
რულებს, რომელნიც მუდამ მამიას
შესე ვფიცავდით და იმის ნიჭს შეე-
ნატროდით, დიდად და ღიდად შე-
წუხებულნი ვართ იმის გამო, რომ
ბევრმა ჩვენგანმა ვერ დააფრქვა მღუ-
ღარება იმის უსული სხეულზე, ვერ
გამოსტავა თავისი გულ-მტკიცებულო-
ბა ამ დიდის დასაყლის გამო და
ვერც საკუთარ მოძმეთა და თავის
ტომთა დატყვევებლად გამოგვეცა-
ლა ხელიდან ეს ჩვენი სიძალადი და
თავ-მოწონება. ბევრმა ახლაც არ
იცის ეს ამბავი, არ იცის, რომ უკ-
ვე დასაფლავეს კიდევ ეს ჩვენი სა-
თაყვანო კაცი, ბევრი გვიმის ტყე-
ვილითი მამიას მამიას მისეუ-
ნებს იქ, სადაც იმითი საგვარეულო
სასაფლაოა, თორემ არავინ არ და-
ზოგავდა თავის თავს, არავინ არ და-
ერიდებოდა თავის ხელ-მოკლეობას
და უკანასკნელის საღამოს მისაცემად
ყველა აქ მოიყრიდა თავს.“

„ხედავს და წილად ეს მძიმე მოვ-
ალობა, ყველა ჩემ თანამემამულეთა
მავიერ, რომელთაც ვერ დაიტოვებს
ეს დიდებული კაცი, ვასრულებ შე-
ძლებებისა და თან ვაღიარებ, რომ
არ ძალმიძს გამოვსთქვა და გამოხე-
ბა ის გულ-მტკიცებულება, ის მწუ-
ხარება, ის ნაღველი, რომელთაც შე-
პყრობილი ამ კამად სული და გუ-
ლი თითოეულის გურულისა, ეს მწუ-
ხარება ვაირაკეცება და ვაოთხეცე-
ბა მამის, როცა ვაიგებენ, რომ
მათი სათაყვანო, მათი მზედ საფიცი
კაცი მათად დაუტყვევებლად დამიარა.“

„საუკუნოდ გყოს ხსენება შენი,
ღირსებული მამულიშვილო და დი-
დებული მქადაგებელი კაცურის კა-
ციობისა!“

დებეშა

1 ავგისტო

პარიზი. დღეს დილით რომიმ დიდს
მთავარს აღექვი აღექსანდრეს ძეს
მილოცვა შეუთვალა მობრძანებისა
გამო. მისი უმაღლესობა საღამოს
5 საათზე იმხუტულს მინისტრს. რა-
დგან დიდი მთავარი ინკონიტოდ
მოგზაურობს, ამიტომ ვიწმე არავი-
თარიმე ოფიციალური მივებება არა
იქნება-რა. სხვა და სხვა საზოგადო-
ებანი შევიკრიბებთან რაინის გზის სა-
დღურის წინ მოედანზე საპატრიოტო
მანიფესტაციისათვის. დიდი მთავარი,
მგონი, ხუთშაბათს დილით გაემგზა-
რება პარიზიდან.

საპელოციაო სასამართლომ დაამ-
ტურა ვარდავეტეობა მელნიჩის
საქმის შესახებ. ტიურპენს გარდაუ-
წყვეტეს 5 წლით დაპატიმრება და
3000 ფრანკი ჯარიმა.

საბერძნეთის დესპანმა აცნობა რი-
ბოს, საბერძნეთის მეფემ გადასლა
თავისი მისეღა პარიკში ამ კვირის
დღემდე ან იქით კვირის პირ-
ველ დღემდეო.

პარიზი. ბარბე, რიბო და აღმი-
რალი ვინი გუშინ სანახავად იყენენ
დიდს მთავარს აღექვი აღექსანდრეს
ძესთან. კარნო და მრავალნი წარ-
ჩინებულნი პარიკის საზოგადოებისა და
რუსეთის ახალშენისანი სასტუმრო
„კონტინენტალ“ ში ჩაეწერნენ. ნია-
დგ მრავალი ხალხი ტრიალებდა სას-
ტუმროს წინ. დიდს მთავარის სურვი-
ლისამებრ, მომეტებული ნაწილი
დროშებისა, რომელთაც საზოგადო-
დაწერებლებანი იყო შემეკული, ჩა-
მოხსნეს. საღამოს დიდი მთავარი კო-
ნცერტზე წაბრძანდა „Cafe des am-
bassadeurs“ ში საზოგადოებამ იცნო
მისი უმაღლესობა და ოჯახივით გაუ-
მართა. ორკესტრმა რუსული საერო
სავალობელი დაკრა.

გუშინ საღამოს სახმედრო ორკე-
სტრის დასის კონცერტის დროს ტიუ-
ლოვიერის ბალში მანიფესტაციები მო-
ხინდეს მისი უმაღლესობის პატივ-
საცემლად. ორკესტრმა საზერე და-
ეყრა რუსული საერო სავალობელი,
რომელსაც ხალხი იღტაცებუ-
ლი ელრიამული მივებება. ორკე-
სტრმა ორჯერ კიდევ გაიმართა რუ-
სული საერო სავალობელი. ბალიდან
გამოსული ხალხი სასტუმრო „კონ-
ტინენტალ“-ისკენ გაემართა და იძი-
ბა „Vive la Russie“. ლოქუსენ-
ბურგის ბალში რესპუბლიკის გვარ-
დიის დასმა იგალობა რუსული სა-
ერო სავალობელი, რომელსაც სა-
ზოგადოება აღტაცებით მივებდა. დი-
დი მთავარი ხელს მივებზავრება ვიწმე.

იშლი. დღეს, შუადღისას, იმე-
რატორმა მიიღო აუდიენციაზე რე-
გენტი რისტიკი და მინისტრი პაში-
ნი. სერბიის მეფე ალექსანდრე დარ-
ბაზად იყო გრავე კარნოსთან. შუა-
ღდის უკან იმერატორმა და მეფემ
გოლფანის ტბისკენ გაიყარნეს.

პეტიტორები. 29 ივლისს, დღის
9 საათზე მეტეკლერ ცესარევიკი მი-
ვიდა ურალის ოლქის საზღვრებზე,
სადაც მივებება გენერალი შობოვი და
ატამანი 1-ის განყოფილებისა. 5 სა-
ათზე მისი უმაღლესობა შვილობი-
თი მიბრძანდა ურალსკში. ქალაქში შე-
ბრძანების დროს მის უმაღლესობას
მივებება ვიცე-გუბერნატორი და ქა-
ლაქის დეპუტატი. გზაზე ყაზახთა
ჯარი იდგა. მისი უმაღლესობა გვიმ-
გზავრა პირდაპირ ტამარში და იქი-
დან გენერალ შობოვის სახლში, სა-
დაც მივებება გენერალ-მაიორი სეროვი
და მისი დასახელებული პარამარალითი ჯარის
მიერ. 6 საათზე იმხუტა სხვა-და-
სხვა დაწესებულებათა უფროსები.
30 ივლისს მისი უმაღლესობა ალღუსმ
დაესწრა.

„Нов. Вр.“ იუწყება, დაკლე-
ბულ ხალხთა დასამარბებლად საჩე-
როლ ღონის ძიებათა დასამარბებლად
და მინდვრების დასათესად შინაგან
საქმეთა მინისტრმა მისცა ამ თავით
წილმად ფული დაკლებულ გუბერ-
ნიის ერამბებსო. კრევს დაკლე-
ბულს გუბერნიამ მიწვეულნი არიან
გამოცდილის კაცნი სათათბიროდ
გუბერნიატორის თავმჯდომარეთა მო-
ნაწილებითი.
სახელმწიფო სამკოში მალე წარა-
დგენენ მოხსენებას შესახებ 1893
წლის სრულიად რუსეთის სამრეწვე-
ლო გამოფენის გამართვისისა.

ეტერბურგის ბირჟა, 30 ივლისი

სახე	ფასი	ფასი	ფასი
რუსული ვაჭრობის ბირჟა	151	151 1/2	151 1/2
ფული	1	1	1
5% პრვივლის შინა- განის სესხის მომეგობ- ბილი	240	—	—
„ფორისა“	—	—	229 1/2
„მესხისა“	—	—	—
სახელმწიფო თავდაზ- ნაურობის ხაზის ფერ- ცეცხლი	213	—	—
ტელეგრაფის ფერცეცხ- ლი	—	—	—
ქუთაისის ხაზისა	—	—	—
ტელეგრაფის საფორი- კის ხაზის საზოგადო- ებობისა	—	—	—

განსხვავანი

კორნისის ეკლესიის აღმშენებელ-
ი კომიტეტი უხვადებს იჯარით
აღმშენებლის მსურველთ, რომ ექვს აფვის-
ტოს დაბა **სხინვალს** სასოფლო სა-
სამართლოში მოხდებთ ვაჭრობა ზე-
მოხსენებულის კორნისის ეკლესიის
აშენების იჯარით გაეცემისა. (3—3)

გამოყვად და ისედაც „წერა-კითხვის
საზოგადოებისა“ წევრის მალაჩია

საშენა

მეათე საშენისა
წერილი
მოსე ჯანაშვილისა
იოანე ტბეველ ვისკოპოსის სურათითა და
მეთაუ სურევის სავალობო ნიშნების
ნიშნებით.
შანი მართი აბაზი
(10—6)

ა. რალე და ანს.
მ. ა. ს. ვ. ვ. მ. ი.
სახსოვრო იჯარადარი
ახალ-ახალი
მე-XX საუკუნისა
თეთრი იასმანი
ყაზანლიკის ვარდი
კრუხისა
საზნაურო
ზამბახისა
სპარსეთის იასმანისა
თეთრის იასმანისა
მინდვრის ვევილიტისა
თათრულის თეთრის იისა
ვაჭრობის საორო—ვაჭრობის კოვად
ისილება რუსეთის ყველა ქალაქში. პრეცედენტი უსასილოდ შეიძლება
დაბაროს მსურველმა. 5—3—3

ქართულთა აზხანაოების წიგნის გაცხადება

ახალ შედგენილი ვრცელი საგარეულო

ქართული და ევროპული საქმეებისა.
წიგნი შეიცავს 636 გვ. 5—9 ფორმ. შოგ მოთავსებულია 871 სხვა-
და-სხვა დარბევა საქმეების მისამართებლად და ხორაველითი შესანახად.
ჩართულია ხაზებით ასო, ასო დაყოფილი ძროხის სურათი.
გაყოფილება 1. წინანი საქმეები, 2. სხვა-და-სხვა ნაირი საქმეები, 3.
მეცხველები, 4. სოფელ ძროხისა, სხვა, ცხრისა, დროისა, ფრისკელისა და
სხვ. ცნაუდ შექვარი და მისარკული, 5. თუქსელები, 6. ვეჯატი და ვაქტე-
კეტი, 7. ზღაპრები, 8. ბაზანი, კეპო-კეპრისა, იმეღეტი, კეპრისა, 8. მარო-
ნისა, კეპო, სეგანი, ბლომსე, მეკეფი ფეფა, კომპოტი, 9. ფეკელები, სკა-
პურები, ვეღა და ბუბურელები, 10. ტორტები, 11. სამარსეო საქმეები, 12.
პურა, ბაა ხეუ მასეები, ბუღეები, კულიტები, სუხისა, კრეფელები და სხვ. 13.
მურხები, 14. დეხისა, ნაღველები, ვაშაგა, შაბოკა და სხვ. 15. მძირი,
მლოკი და სხვ. 16. რე, ნაღვე, მჭინა, ვარა, კეპო, ყველა და სხვ. 17. ხილ-
ელები შესახებ, 18. მეცხველების შესახებ, 19. მხილები, 20. სოფელ შესახებ.

წიგნი წიგნისა ქვესი აზანი

წიგნი იხილება ზურთეუ ქართული მისამართისა ვეცხვებისა: სოხუმში—
ფილავა კომპანია, ბათუმში—ბესარიონ გალანდო, ფოთში—კონსტ. ნოდის
(წიგნის მალაჩია) ოსტორეში—კოსტ. თაქართაძე (წიგნ. მალაჩია) ქუთაის-
ში—მ. წერეთელი (წიგნ. მალაჩია) და წიგნებისა—თოს. ვეჯატი, ძირუ-
დაში—დავ. ზეჯანაძე, ბუთაისში—მანდ. მთავარი, ხაშურში—თოს. ფანკუ-
დაი, ხსადგისეში—ხაე. სათათბი, ვარაში—არს. გალანდო (წიგნის მალაჩია)
გაყვანი—დამ. ქვალაძე და ავ. სოდა და თუღაშვი—მის. ცანკარაძეა.

სამოღობიო და სალიტერატურო ბაზარი

„ივერიკა“

1891 წ. 1-ს იანვრიდან გამოდის ეთავალ-დღე გზრდა იმ
დღეების, რომელნიც შედ მოსდევს კვირა-უქმეებს.

დღე	ფასი	დღე	ფასი
12 თვით,	10 მ.	6 თვით	6 მ.
11 „ „ „	9 „ 50,	5 „ „ „	5 „ 25,
10 „ „ „	8 „ 75,	4 „ „ „	4 „ 70,
9 „ „ „	8 „ —,	3 „ „ „	3 „ 50,
8 „ „ „	7 „ 25,	2 „ „ „	2 „ 75,
7 „ „ „	6 „ 50,	1 „ „ „	1 „ 50,

საზოგადოებრივ დარბევებში ივრება 17 მწ. მთელის წლით.
სოფლის მსურველთ, ივერია; მთელის წლით დათმობათ 8 მწ.
ტოლასისა ვაჭრე მხეობრები უნდა დაბაროს გახუთი შედეგის ადრესით:
Тифлисс. Въ редакцию грузинской газеты „ИВЕРИКА“.
თუ ტოლისში დავკვირით ვაჭრები ტოლისის ვაჭრე ადრეს-
ზედ შესცავლა ვინმე, უნდა წარმოადგინოს რედაქციამ ერთი მანა-
თი; სხვა ყოველის ადრესის შეცვლაზე—40 კაპ.
თუ თვისი განმარტობაში დიკვირთა ვინმე ვაჭრები არა მთელის
წლით, იმის მხოლოდ შემდეგის თვისი პირველ დიდდგან გაეგზავნე-
ბა. განცხადება მიიღება ვაჭრების რედაქციამ.

შანი განსხვავების დაბარებისათვის:

ა) მეთისე ვეწეულ თითო ვერ სტრატინა 8 კაპ., პირველსე—
16 კაპ. ბ) სოფელ ვეწასეულა ვეკედა 30 მანათი, სოფელ პირველ
ვეკედა—60 მანათი. რაგნე სტრატინისა ვეწასეულა ვეწასეულა
ვეწასეულა, რამდენს ადგავსე და ვეწასეულა 25 სოფელ ვეწასეულა.

ხელ-წაწერი და საგზავნე დანიშნული წერილები კარგად შევსებული
რედაქციის სახლობაზე უნდა გამოიკრავს. მიღებულს შეიძლება ან სა-
გზავნე წერილები, თუ საჭიროებს მოთხოვნას ან შექმნილ
იქნება. არ-დასამარტულს ხელ-წაწერებს, თუ ერთის თვისი განმარტობაში პატრონებმა
არ მოითხოვეს, შერე რედაქციის ვეწასეულა მოთხოვნა.

არა-გვარის მიწერ-მოწერის არ-დასამარტულა ხელ-წაწერები-
სა და ვეწასეულების შესახებ რედაქცია არა ჰქონრულობს.
პირდაპირ მოლაპარაკებისათვის რედაქცია თავისუფალი იქნება
ყოველ-დღე, ვეწასეულების ვარდა, პირველ საათიდან სამ საათამდე
და საღამომობით 7-დან 8 საათამდე.
რედაქცია იხილავს: ვეწასეულა, ნავალობისა ქვესე, თაე. გრუხისს-
ისეულს სხვაგვარ. № 21.